

Қазақстан: IV бап бойынша ХВҚ-ның 2021 жылғы миссиясы аяқталғаннан кейінгі қорытынды мәлімдеме

2021 жылғы 17 қараша

Қорытынды мәлімдемеде ХВҚ қызметкерлерінің ХВҚ-ға мүше елге ресми сапары (немесе «миссиясы») аяқталғаннан кейін ХВҚ қызметкерлерінің алдын ала тұжырымдары баяндалады. Миссиялар ХВҚ ресурстарын пайдалану (ХВҚ-дан қарыз алу) туралы өтінішке байланысты, ХВҚ қызметкерлерінің мониторингі кезінде жүзеге асырылатын бағдарламаларды талқылау шеңберінде немесе қызметкерлердің экономикалық ахуалды мониторингтеуінің басқа да түрлері шеңберінде ХВҚ келісімі баптарының IV бабы бойынша тұрақты (әдетте жыл сайынғы) консультациялар шеңберінде жүргізіледі.

Ресми органдар осы мәлімдемені жариялауға келісім берді. Осы мәлімдемеде айтылған көзқарастар ХВҚ қызметкерлеріне тиесілі және ХВҚ Атқарушы кеңесінің көзқарасын білдірмейді. Жүргізілген миссияның алдын ала қорытындысы негізінде қызметкерлер баяндама дайындайды, оны басшылық бекіткеннен кейін ол талқылау және шешім қабылдау үшін Атқарушы кеңеске ұсынылатын болады.

Вашингтон, Колумбия округі: 4-17 қараша аралығындағы кезеңде Николя Бланше мырза басқаратын Халықаралық валюта қорының (ХВҚ) миссиясы Алматы мен Нұр-Сұлтанда IV бап бойынша 2021 жылғы консультациялар шеңберінде талқылау өткізді. Осы мәлімдемеде миссияның негізгі тұжырымдары мен ұсынымдары қысқаша баяндалған. Сапар соңында миссия мынадай мәлімдеме жасады.

Соңғы өзгерістер, перспективалар мен тәуекелдер

1. Қазақстан экономикасы COVID пандемиясынан және мұнай нарығындағы ахуалдан туындаған жиынтық күтілмеген өзгерістерден зардап шекті, бірақ қазіргі уақытта қалпына келуде. 2020 жылы мұнай өндірудің құлдырауы мен ішкі экономикалық белсенділіктің төмендеуіне байланысты өндіріс көлемі 20 жылда алғаш рет 2,5 пайызға қысқарды. 2020 жылдың соңында басталған экономиканың жандануы жыл басынан бастап қазанның соңына дейінгі кезеңде нақты ІЖӨ-нің 3,5 пайыз мөлшерінде өсу қарқынына жетуге ықпал етіп, өндіріс көлемінің COVID пандемиясына дейінгі деңгейге оралуына әкелді. Пандемия басталғаннан бері инфляция Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (ҚРҰБ) белгілеген 4-6 пайыз мөлшеріндегі нысаналы дәлізден асып түсіп, қазанда негізінен азық-түлік өнімдеріне бағаның өсуі есебінен 8,9 пайыз болды. Кредиттеудің өсуі 2021 жылғы қыркүйекте 16 пайызға дейін көтерілді, бұл тұтынушылық кредиттеудің жылдам өсуін және ауқымды мемлекеттік қолдау бағдарламаларын көрсетеді. Еңбек нарығы мен кедейлік деңгейінің көрсеткіштері пандемияның бүкіл кезеңінде орнықты болып қалып, жұмыссыздық деңгейі шамамен 5 пайыз деңгейінде тұрақты болды.

2. Ресми органдардың ден қою шаралары күтілмеген өзгерістердің халықтың табысына және экономикалық белсенділікке әсерін жеңілдетуде негізгі рөл

атқарды. Экономикалық саясат шаралары әлеуметтік маңызы бар тауарлардың бағаларын реттеуді, осал үй шаруашылықтарына ақшалай төлемдерді және жеңілдікті кредиттеу мен салық жеңілдіктерін қоса алғандағы ерекше зардап шеккен секторларға және шағын және орта бизнес кәсіпорындарына атаулы көмекті қамтыды. «Жұмыспен қамтудың жол картасы» бағдарламасы шеңберіндегі жобалар жұмыспен қамтуды қолдауға көмектесті. Базалық мөлшерлеме көтерілгеннен кейін 2020 жылдың басында ҚРҰБ бейімделген ақша-кредит саясатын ұстанды. Ресми органдар банктерге қатысты реттеушілік және пруденциялық талаптарды әлсіретіп, сонымен қатар оларды қарыз алушылар санаттарының талаптарына сәйкес келетіндер үшін кредиттерді өтеу бойынша мерзімін кейінге қалдыруды ұсынуға ынталандырды.

3. Экономиканы қалпына келтіру жалғасады деп күтілуде, бұл ретте тәуекелдер тұтастай теңгерімді болады. Өсу қарқыны 2021 жылы 3,7 пайызға жетіп, орта мерзімді перспективада өзінің әлеуетіне (мұнайға жатпайтын сектор үшін 4 пайызға) жақындауы ықтимал. Инфляция қысқа мерзімді перспективада ішкі сұраныстың жоғары болуына және әлемдік нарықтардағы жеткізілімдердің үзілуіне байланысты жоғары болып қалуы мүмкін, бірақ 2022 жылдың соңына қарай ҚРҰБ-ның мақсатты дәлізіне дейін төмендеуі тиіс. Шикізат тауарларының бағаларының қолайлы конъюнктурасына байланысты 2021 жылы елеулі жақсарудан кейін ағымдағы операциялар шоты орта мерзімді перспективада ІЖӨ-ден шамамен 3 пайыз мөлшеріндегі тапшылығына біртіндеп оралуға тиіс. Вакцинация деңгейі күтілгеннен төмен болуы, сауда әріптестер экономикасының барынша баяу өсуі, мұнайдың бағасы біршама төмен болуы және ақша-кредит саясатын одан әрі қатаңдату қажет етуі мүмкін тұрақты жоғары инфляциялық қысым осы болжамның негізгі тәуекелдері болады. Керісінше, күтілгеннен жоғары мұнай бағасы оң әсер етіп, күтпеген өзгерістерді азайтуға арналған буферлік резервтерді күшейтеді.

Ақша-кредит және валюта саясаты

4. Қысқа мерзімді перспективада инфляцияны тежеу үшін ақша-кредит саясатын одан әрі қатаңдату қажет болуы мүмкін. Инфляцияның жалпы деңгейі және инфляциялық күтулер 2020 және 2021 жылдардағы барлық кезең ішінде азық-түліктің әлемдік бағасы өсуінен, кейінге қалдырылған ішкі сұраныс пен инфляция импортынан мақсатты көрсеткіштен едәуір асып түсті. Соңғы айларда базалық мөлшерлемені біртіндеп көтеру орынды болды және инфляциялық күтулерді орнықты ету үшін оны одан әрі көтеру қажет болуы мүмкін. Ақша-кредит саясатының трансмиссиялық тетігінің ағымдағы әлсіз әсерін ескере отырып, ақша-кредит және салық-бюджет саясатын іске асыру жөніндегі шараларды үйлестіруді жақсарту бойынша соңғы уақытта қабылданған күш-жігер, сондай-ақ үкіметтің ішкі жеткізілімдер тізбегіндегі іркілістердің салдарын азайту жөніндегі бастамалары инфляцияны тежеуге көмектесуі тиіс.

5. Толыққанды проинфляциялық таргеттеуге өтуде одан ірі прогреске қол жеткізілді. Пандемия кезінде Қазақстанда қолданыста болған икемді айырбастау бағамы оң рөл атқарды. Ақша-кредит саясатындағы кейінгі жақсартуларға мына (i) ҚРҰҚ валюталық операциялары туралы деректерді жария ету және ақпараттық өзара әрекетті кеңейту арқылы саясат шараларының айқындылығына; (ii) Ақша-кредит саясаты жөніндегі комитетті құру

және ҚРҰБ жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасынан жоспарлы шығуы есебінен саясатты әзірлеу және іске асыру кезінде тәуелсіздікке; және (iii) экономикалық саясат саласында шешімдер қабылдау кезінде талдау әлеуетін дамыту шаралары саласында қол жеткізілді. Бұдан әрі ҚРҰБ-ның 2030 жылға дейінгі стратегиясына сәйкес ақша-кредит саясатының тиімділігін арттыру капиталдың ішкі нарықтарын дамыту, долларландыруды төмендету, салық-бюджет саясатымен көбірек үйлестіру, артық банктік өтімділікті басқару және бейінді емес қызметті және ҚРҰБ квази-фискалдық операцияларын тоқтату жөніндегі шараларды талап етеді. Инфляциялық күтулерді бағалау үшін жүйелі зерттеулер де жетілдірілуі мүмкін.

Қаржы секторының тұрақтылығы

6. Қаржы секторы саласындағы саясат одан әрі де экономиканы қалпына келтіру мен қаржылық тұрақтылықты қолдау арасындағы теңгерімді қамтамасыз етуге тиіс. 2019 жылы жүргізілген активтердің сапасын бағалау және кейінгі қадағалау іс-әрекеттері нәтижесінде банк жүйесі COVID пандемиясының күтпеген өзгерісіне сәтті төтеп берді, бұл ретте банктердің кірістілігі, өтімділігі мен капиталдануы жоғары деңгейде қалды. Экономиканы одан әрі қалпына келтіру барысында ресми органдар өткен жылы енгізілген дағдарысқа қарсы реттеуші шаралардың көпшілігін 2021 жылдың соңына қарай жоюды жоспарлап отыр. Осы өтпелі кезеңде ресми органдар жаңа тәуекелдерді, оның ішінде тұтынушылық кредиттеудің тез өсуіне байланысты тәуекелдерді мұқият қадағалап отыруы тиіс, бұл үй шаруашылығы секторында берешектің шамадан тыс жинақталуын болдырмауға бағытталған мақсатты макропруденциялық шараларды талап етуі мүмкін.

7. Қаржылық бақылауды күшейтудің соңғы шаралары жоғары бағаға лайық. Негізінен тәуекелдерді есепке алуға бағдарланған қадағалаудың барынша сенімді жүйесі тәуекелдерді басқарудың тиімді тәжірибесін енгізу, банк секторындағы елеулі проблемалардың қайталануын болдырмау және болашақта мемлекеттік міндеттемелерді шектеу үшін шешуші мәнге ие болады. Жақында құрылған қаржылық реттеу агенттігі (ҚНРДА) өз қызметін халықаралық стандарттарға, оның ішінде қаржы мекемелерімен бірлесіп активтердің сапасын тұрақты бағалау және стресс-тестілеу практикасын енгізу арқылы сәйкестендіру үшін әлеуетін белсенді түрде ұлғайтуда. Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз етудегі ҚНРДА мен ҚРҰБ арасындағы тығыз ынтымақтастық болашақта маңызды мәнге ие болады және осындай ынтымақтастықты дамытуға жауапкершілікті барынша нақты бөлу және ақпарат алмасу тәртібін ресми бекіту ықпал ететін болады.

8. Проблемалық банктерді реттеу жүйесін одан әрі нығайту да маңызды мәнге ие болады. 2019 жылы бұл жүйе жандандырылып, проблемалық банктерді реттеудің мамандандырылған құралдары енгізілгенімен, реттеу жөніндегі орган өкілеттіктерінің көлемі мен тізбесі одан әрі нақтылауды талап етеді, ал оның қызметкерлері барынша толық құқықтық қорғауды қамтамасыз етуі қажет. Жақында ҚНРДА бірнеше шағын банктерді мәжбүрлеп тарату арқылы олардың лицензияларын сот шешімімен қайтарып алды, бұл банк басшылығының саясаты мен жауапкершілігіндегі өзгерістердің маңызды белгісі болды. Проблемалық активтер нарығын дамыту бойынша шаралардың да орындылығы бар. Перспективада проблемалық банктерді тиімді және ретке келтіріп реттеуді қамтамасыз ету мақсатында проблемалық банктерді реттеу жүйесін одан әрі нығайту талап етіледі.

Қазақстанда 2022 жылға жоспарланып отырған қаржы секторын бағалау бағдарламасы (ФСАП) Қазақстанның қаржы секторының тұрақтылығынан жан-жақты бағалау жүргізуге мүмкіндік береді.

Салық-бюджет саясаты және оның негізі

9. COVID пандемиясынан кейін бюджеттің біртіндеп шоғырлануы буферлік резервтерді сақтауға көмектеседі. Қазақстан пандемияның әсерін жеңілдету үшін өзінің елеулі буферлік резервтерін тиісінше пайдаланды. 2021 жылға болжанып отырған бюджеттің ІЖӨ-нің 8½ пайызы мөлшеріндегі мұнай тапшылығына жатпайтын тапшылық бюджеттік консерватизм мен экономиканы нысаналы қолдау арасындағы тиісті теңгерімді қамтамасыз етеді. Осыған байланысты мемлекеттің таза қаржылық активтері 2019 жылғы ІЖӨ-нің 14 пайызынан 2021 жылдың соңына қарай ІЖӨ-нің 5 пайызына дейін қысқарады. 2025 жылға қарай ресми органдар мұнай тапшылығына жатпайтын тапшылықты ІЖӨ-нің 6 пайызына дейін қысқартуды жоспарлап отыр, бұл ІЖӨ-нің 1-2 пайызына қосымша түзетуді талап етеді, Қазақстанға нетто-кредитор болып қалуға мүмкіндік береді және әл-ауқаттың ұрпақтар арасында әділ бөлінуіне ықпал ететін болады.

10. Орта мерзімді бюджеттік шоғырландыру бірқатар реформаларға негізделуі мүмкін. Қазақстанда мұнайға қатысты емес салық түсімдері халықаралық стандарттар бойынша төмен болып табылады және экономикалық белсенділікке шамадан тыс қысым көрсетуі мүмкін шығыстардың қысқаруын болдырмау үшін мұнай тапшылығына жатпайтын тапшылықтың нысаналы көрсеткішіне мұнай кірісіне жатпайтын кірістерді ұлғайту есебінен ішінара қол жеткізуге болады. Ресми органдардың салықтық әкімшілендіруді жетілдіру, бейресми экономиканы қысқарту және цифрландыруды ілгерілету жөніндегі жоспарларын салықтық базаны кеңейту (мәселен, КТС бойынша салықтық жеңілдіктерді ретке келтіру және капитал өсіміне салық салуды енгізу арқылы), салық салу мөлшерлемелерін арттыру (мәселен, салыстырмалы түрде төмен болып табылатын ҚҚС бойынша), сондай-ақ табыс салығының прогрессивті режимін және Париж келісімі шеңберінде елдің көміртегі бейтараптылығы бойынша міндеттемелеріне сәйкес көміртегі шығарындыларына салық енгізу бойынша шаралармен толықтыру қажет. Мемлекеттік шығыстарды оңтайландыру есебінен инфрақұрылым мен әлеуметтік бағдарламаларға жұмсалатын шығыстарға деген қажеттіліктің шамадан тыс қысымын болдырмауға болады. Бұған мемлекеттік секторда жұмыспен қамтуды оңтайландыру және мемлекеттік қызметтің тиімділігін арттыру жөніндегі тиімділік пен реформаларға кешенді талдау жүргізу ықпал етер еді.

11. Мемлекеттік органдардың ұрпақтар арасындағы орнықтылықты және әл-ауқатты әділ бөлуді қамтамасыз ету үшін жаңа бюджеттік қағидаларды іске асыру, сондай-ақ салық-бюджет саясатын неғұрлым контрциклдік ету ниеті құпталады. Халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, мұндай мақсаттарға бақылау және түсіндіру оңай қарапайым ережелер жиынтығының көмегімен қол жеткізген дұрыс. Атап айтқанда, (i) ұзақ мерзімді «зәкірлі» көрсеткіш (яғни мемлекеттік сектордың таза қаржы активтерінің оң мәнін сақтау) ұрпақтар арасында қаржылық орнықтылық пен әл-ауқатты бөлудің әділдігін қамтамасыз етеді және (ii) мұнайға жатпайтын ІЖӨ-нің пайызындағы мұнайға жатпайтын тапшылық лимитімен немесе бюджет шығыстарының өсуіне арналған лимитпен толықтырылуы мүмкін.

Қосымша бюджеттік ережелер бюджеттік жоспарлауды шамадан тыс шектеуі, бюджеттің тиісінше атқарылуына кедергі келтіруі және ақыры соңында бюджет саясатына деген сенімге нұқсан келтіруі мүмкін. Икемділікті сақтау үшін шектеу нормаларын қолданудан анық ерекшеліктерді белгілеп жазу керек және бюджет ережелерінің орындалуын бақылау үшін тәуелсіз бюджет кеңесін құру қажет.

12. Салық-бюджет саясатының берік негізі мемлекеттік қаржыны басқару институттарын нығайтуды және барынша ашықтықты талап етеді. Толық тиімділікке қол жеткізу мақсатында және халықаралық стандарттарға сәйкес бюджеттік қағидаларды мемлекеттік басқарудың барлық секторын қоса алғанда, бюджетті неғұрлым кеңірек айқындауға қолданған жөн. Бюджеттік тәуекелдерді басқару салық-бюджет саясатының сенімділігі мен тиімділігін қолдау үшін де маңызды және жыл сайынғы алғашқы бюджеттік тәуекелдер туралы есепті (БТЕ) жасау бойынша жүргізіліп жатқан жұмыс оң бағаға лайық. БТЕ сондай-ақ мемлекеттік борыш бойынша есептілікте осы сектордағы берешектің едәуір көлемін көрсете келе, оның ауқымы мен күрделілігін ескере отырып, квазимемлекеттік секторды да қамтуға тиіс. Мұндай күш-жігерге ХВҚ салық-бюджет саласындағы ашықтықты бағалауды (СБСАБ) жүргізу ықпал ететін болады.

Құрылымдық реформалар

13. Ұзақ мерзімді перспективада Қазақстанда экономикалық өсудің қарқынын, тұрақтылығын және орнықтылығын арттыру үлкен экономикалық әртараптандыруды талап етеді. Табиғи ресурстарды өндіруге және экспорттауға негізделген дамудың ағымдағы моделі жаһандық төмен көміртекті экономикаға көшу кезінде орнықты болмайды. Жеке сектор қамтамасыз ететін жұмыс орындарының өсуі мен құрылуының жаңа көздері экономиканың нарықтық сипатын арттыруға және климаттың өзгеруінің салдарын еңсеруге бағытталған құрылымдық реформалардың қарқынына едәуір дәрежеде тәуелді болады. Таяуда 10 ұлттық жоба шеңберінде тұжырымдалған реформалардың жоспарлары (ауыл шаруашылығы мен көміртекті емес секторларды қолдауды, кәсіпкерлікке жәрдемдесуді және әлеуметтік қызметтерге қолжетімділікті кеңейтуді қоса алғанда) бұл көшуді қолдайды. Проблемалар мен талап етілетін шаралардың көптігін ескере отырып, реформалардың басымдықтарын айқындаудың маңызы зор.

14. Жеке секторды дамыту мемлекеттік секторды терең трансформациялауды талап етеді. Мемлекеттің экономикадағы рөлі нысаналы салалық интервенциялар мен мемлекеттік меншік үлесінің басым болуы есебінен, әсіресе COVID пандемиясынан кейін маңызды болып қалады. Мемлекеттік кәсіпорындар (МК) қызметінің негізділігін қайта қараған жөн, ал тәуекелдерді басқаруды, корпоративтік басқаруды және МК-дағы айқындылықты күшейту қажет. Ресми органдардың COVID пандемиясынан кейін жекешелендіруге оралу жоспары оң бағаға лайық. Сонымен қатар, жақында бәсекелестікті қорғау жөніндегі тәуелсіз агенттіктің құрылуы нарыққа, саудаға және инвестицияларға қол жеткізудегі кедергілерді азайтуға көмектесетін болашағыбар реформа болады.

15. Басқаруды оңтайландыруға және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы реформаларға назар аударуды жалғастыру керек. Өлшенетін бақылау

көрсеткіштерін әзірлеу 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясының орындалуына мониторинг жүргізу кезінде жәрдем береді. Салықтық және кедендік әкімшілік етуді цифрландыру мемлекеттік шығыстарды бақылауды жақсартуға көмектеседі. «Мемлекеттік сатып алулар туралы» заңға енгізілген таяудағы өзгерістер мен толықтырулар да бәсекелестікті одан әрі дамытуға және мемлекеттік келісімшарттарды алатын ұйымдардың бенефициарлық меншік иелері жөніндегі ақпаратты ашу туралы талапты енгізу арқылы мемлекеттік шығыстардың айқындылығын арттыруға ықпал ететін болады. Активтерді міндетті декларациялау туралы жаңа заң күшіне енді, ол тиісінше қолданылған жағдайда сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске үлес қоса алады. Ақшаны жылыстатуға/терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл режимін халықаралық стандарттарға барынша толық сәйкестендіру және оның сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдағы тиімділігін арттыру үшін бұдан әрі күш салу қажет.

16. 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізу бойынша ресми органдар қабылдаған міндеттемелер жоғары бағалануы тиіс. Көмірсутегі секторының ауқымын, көмірге тәуелділікті және жан басына шаққандағы жылыжай газдары қалдықтарының көлемін ескере келгенде, Қазақстан алдында климаттың өзгеру проблемалары ушығып тұр. Алға қойылған мақсатқа қол жеткізу және төмен көміртекті әлемге өтуге дайындық бойынша нақты шараларды таңдау кезінде климат өзгерісінің орташа және ұзақ мерзімді әсерін басқару кезінде Саясатты жылдам жоспарлау негізгі мәнге ие болады. Атап айтқанда, қажетті мемлекеттік инвестицияларға жұмсалатын шығындар макроэкономикалық және салық-бюджет саясатында ескерілуге тиіс. Энергия көздеріне берілетін қомақты субсидияларды біртіндеп жою арқылы көміртегі қалдықтарының тарифтерін көтеру, бір мезгілде дұрыс төмен көміртекті ауысу үшін қаржы ресурстарын түрлендіре отырып, қалдықтарды азайту бойынша мақсаттарға қол жеткізу үшін әртүрлі ынталандыру шаралары арасындағы үйлесімділікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Бірақ, мұндай реформаларды біртіндеп жүзеге асыру керек, себебі халықтың осал топтарына әсерін жеңілдету үшін қажетті әлеуметтік қорғау тетіктері құрылуға және бұл ол жеке секторға өзінің құрылымдық өзгеруіне мүмкіндік беруге тиіс.

* * *

Миссия мүшелері ресми органдарға, мемлекеттік және жеке секторлар тарапынан кездесуге қатысушылардың кең ауқымына тиімді талқылауға қатысқаны және қонақжайлық көрсеткені үшін алғыс білдіреді .

Қазақстан: жекелеген экономикалық көрсеткіштер, 2019-2023 жж.

	2019 (бағ.)	2020 (бағ.)	2021 (бағ.)	2022 (болж.)	2023 (болж.)
Өндіріс көлемі					
Нақты ІЖӨ өсімі (%)	4.5	-2.5	3.7	3.9	3.1
Нақты мұнай	0.1	-4.7	0.5	1.6	0.0
Нақты мұнайға жатпайтын	5.9	-1.8	4.6	4.6	4.0
Мұнай және газ конденсатын өндіру (млн тонн)	90	86	86	88	88
Жұмыспен қамту					
Жұмыссыздық (%)	4.8	4.9	4.8	4.7	4.7
Баға					
Инфляция (%)	5.4	7.5	8.5	6.0	4.5
Мемлекеттік басқару секторының қаржысы					
Кірістер (ІЖӨ-ден %)	19.7	17.5	18.8	19.3	19.3
Оның ішінде: мұнай кірістері	6.9	3.4	6.0	6.3	5.8
Шығыстар (ІЖӨ-ден %)	20.3	24.6	21.4	20.4	20.0
Бюджет балансы (ІЖӨ-ден %)	-0.6	-7.1	-2.6	-1.0	-0.7
Мұнайға жатпайтын бюджеттің теңгерімі (ІЖӨ-ден %)	-7.5	-10.5	-8.7	-7.3	-6.5
Жалпы мемлекеттік борыш	19.9	26.4	24.7	25.7	27.5
Ақша және кредиттеу					
Кең нысандағы ақша (өзгерісі %)	2.4	16.9	13.4	10.5	9.5
Жеке секторды кредиттеу (ІЖӨ-ден %)	21.3	22.0	20.9	20.9	21.1
ҚРҰБ есептік мөлшерлемесі (кезең соңына, %)	9.3	9.0	...	...	...
Төлем балансы					
Ағымдағы операциялар шоты (ІЖӨ-ден %)	-4.0	-3.8	-0.9	-1.4	-2.6
Таза шетелдік тікелей инвестициялар (ІЖӨ-ден %)	-3.2	-3.5	-1.4	-2.3	-2.6
ҚРҰБ резервтері (тауарлар мен қызметтер импортының келесі жылғы айларымен)	7.7	8.5	8.4	8.3	8.1
ҚРҰҚ активтері (тауарлар мен қызметтер импортының келесі жылғы айларымен)	16.4	14.0	13.6	14.1	14.4
Сыртқы борыш (ІЖӨ-ден %)	87.6	96.0	83.0	79.5	77.5
Айырбастау бағамы					
Айырбастау бағамы (өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда өзгерістер пайызбен; теңге АҚШ долларына, кезең соңына)	-0.8	10.4	...	...	...

Дереккөзі: Қазақстанның ресми органдары және ХВҚ қызметкерінің бағалауы мен болжамдары.